

A decorative frame composed of two thick, dark green L-shaped lines. One L-shape is positioned in the top-left corner, and the other is in the bottom-right corner, creating an open rectangular frame around the central text.

PARNAS AKIMI

Parnas akımı (1860-1880)

- XIX. yüzyılda Fransa'da doğmuş olan akım adını, Yunan mitolojisindeki Parnasse (Parnassos) dağından alır.
- Parnassos müziğin, şiirin ve sanatların Tanrısı Apollon'la dokuz sanat tanrıçasının mekânıdır. *Muses* olarak adlandırılan bu tanrıçalar esin perisi olarak bilinir.
- 1866 yılında çıkmaya başlayan *Parnasse Contemporain* adlı dergi etrafında toplanan bir grup şair, romantik şiirdeki bazı tutumlara karşı çıkarak yeni şiir örnekleri verirler.
- Parnasse adı, akımın kurucusu **Leconte de Lisle** tarafından verilmiştir.
- Parnas akımı Türkçede “parnasizm” olarak kullanılmaktadır. Bu doğru olmamakla birlikte yaygınlaşmıştır.

Apollon ve Dokuz Muse: «*Minerve parmi les Muses*» (Balen ve Uden)

Parnas akımının doğuşunu hazırlayan nedenler

- Pozitivist düşüncenin, bireyin ve toplumun yaşantısında yer almaya başlaması,
- bilimsel gelişmeler,
- romantizme duyulan tepki,
- realist ve natüralist yaklaşımlardaki bilimsel ve felsefi eğilimler,
- "sanat sanat içindir" anlayışıyla birleşerek şiirde Parnas akımının doğuşuna zemin hazırlamıştır.

Théophile Gautier: “Sanat sanat içindir”

- 1830’larda “sanat sanat içindir” ilkesini öne süren romantik şairlerden Théophile Gautier, akımın öncüsü kabul edilir.
- Sanatın tek amacının güzellik olduğunu belirten Théophile Gautier, romantizmdeki faydacılığı ve ahlakçılığı eleştirmiş, sanatın bağımsızlığını savunur.
- Faydalı olanın güzel değil, aksine çirkin olduğunu, sanatın bu tutumdan tamamen kurtulması gerektiğini ileri sürer.
- *Mademoiselle Maupin* başlıklı romanının önsözünde bu düşüncelerini dile getirir. (1835).

Leconte de Lisle

(1818-1894)

- Parnas akımının kurucusu Leconte de Lisle'dir.
- 1852'de çıkardığı *Poèmes Antiques (Eski Şiirler)* kitabının önsözünde romantizme eleştiriler getirir.
- 19. yüzyılın ortalarına kadar etkili olan romantik şiiri, özellikle lirizminde ve duygusallıktaki aşırılıkları yönünden eleştirir.
- Biçimdeki gevşekliklerinden, dizelerindeki yavanlıktan söz açarak onları bir yenilenmeye davet eder.
- Kendisinin başını çektiği grubun “Sanat sanat içindir” temel ilkesi üzerine kurdukları şiir sistemini net çizgilerle belirler.

Leconte de Lisle

Derniers Poèmes

Leconte de Lisle

«Sanat sanat içindir»

- Realizm ve natüralizmin şiirdeki yansıması olarak görülen Parnas akımı, ahlaki ve sosyal konuları reddeder.
- Parnas şairleri, şiirde kendi duygularını ifade etmeksizin konularını felsefeden, tarihten, doğadan alır.
- Romantizmdeki içeriğin ön planda tutulması, biçimin ihmal edilmesi, insan vücudunun hakir görülmesi ve hırpalanmış olarak işlenmesi, Parnas şiirinde yerini forma ve putperest güzelliğe önem veren parnasyen sanat tarzına bırakır.
- Doğa ve eşya gözlemlenir, nesneler renk ve çizgilerle ortaya konur. Maddi güzellik, dış görünüş ve biçim kusursuzluğu bu akımın temel özellikleridir.

Parnas şiirinin ilkeleri

- Kişisel lirizme tepki;
- ahlaki ve politik bakımdan yansızlık;
- nesnellik ve duyguları dışa vurmayan soğukkanlılık;
- kusursuz güzellik, mükemmeliyetçilik;
- her şeyin geçici, kalıcı olanın güzellik olduğu düşüncesi
- çalışma disiplini, işçilik: «Şair bir ressam ya da heykeltıraş gibi olmalıdır»
- sağlam dize kuruluşu, biçimsel denge Parnas şiirinin temel ölçütleri kabul edilmiştir.

- Pozitivist düşüncenin bireyin ve toplumun yaşantısında yer almaya başlaması, bilimsel gelişmeler realizmin ve natüralizmin sistemleşmesini doğurmuştu.
- Parnas şairler işledikleri konuya karşı duyarsız, mesafeli, soğuk bir tutum sergilerler.
- En önemli konular bile onları içerik olarak değil, renk ve hacim yönüyle alâkadar eder.
- Şiir, plastik sanatlarda olduğu gibi somut bir görünüm almalıdır. Şair, bir ressam ya da heykeltıraş gibi olmalıdır. Bir heykeltıraşın mermeri yonttuğu gibi, o da sözcüklerle uğraşmalıdır.
- Bu yönden, parnasyenlerin şiirleri lirik olmaktan çok betimsel karakter taşır. Bu da, dış dünyanın inceden inceye gözlemini gerektirir.

Parnas akımının başlıca temaları

karamsarlık

hiçlik ya da boşluk duygusu

modern dünyadan kaçış

geçmişe özlem ve egzotizm

tarih

Doğa

Antik Yunan uygarlığı

- Eski Yunan’a duyulan özlem (Héllenisme), Barbar kavimlerin mitolojisi, Hint ve Uzak Doğu parnasyenlerin şiirlerine konu olur.
- Pozitivist ve determinist felsefenin etkisinde kalan Parnas akımı, bir bakıma natüralizmin şiirde yansıması olarak kabul edilir.
- Natüralist roman ve tiyatroda görülen karamsar hava Parnas şiirinde de vardır.
- Toplumda görülen inanç ve değer bunalımları parnasyenlerin sanatın güzelliğine sığınmalarının esas nedenidir
- Theophile Gautier’nin “Sanat” adlı şiiri parnas akımının temel özelliklerini yansıtır.

Parnas ekolünün başlıca şairleri ve eserleri

- José-Maria de Hérédia, (1842-1905) : *Les Trophées (Ganimetler)*
- Théodore de Banville (1823-1891) : *Odes funambulesques*
- Leconte de Lisle (1818-1894) : *Poèmes Antiques (Eski Şiirler)*, *Poèmes Barbares (Barbar Şiirler)*, *Poèmes Tragiques (Trajik Şiirler)*
- Théophile Gautier (1811-1872) : *Émaux et camées*
- Sully Prudhomme (1839-1917) : *Les Solitudes (Yalnızlıklar)*, *Impressions de la Guerre (Savaş İzlenimleri)*, *Les Vaines Tendresses*
- Catulle Mendès (1841-1909) : *La Légende du Parnasse contemporain, Philoméla, Pagode*
- François Coppée (1842-1908) : *Les Humbles*
- Villiers de L'Isle-Adam (1846-1889) : *Deux essais de poésie, Premières poésies.*
- Ayrıca Charles Baudelaire (1821-1867), Paul Verlaine (1844-1896), Stéphane Mallarmé (1842-1898) gibi önemli şairler akıma bir süre dâhil olmuştur.

Theophile Gautier(1811-1872)

"Çin İşı"

Hayır, madame siz değilsiniz sevdiğim
Sevdiğim ne Ofelya, ne de Beatris
Ne de sizsiniz, ne de siz, Jülyet'çiğim
İri gözlü sarışın Lora, ne de siz

Benim sevdiğim güzel şu anda Çin'de
İhtiyar akrabalarıyla oturur
Narin çinilerden kuleler içinde
Sarı Nehir karabatakla doludur

Gözleri vardır şakaklara çekilen
Bir avuçluktur küçücük ayakları
Bakır lambalardan daha aydın bir ten
Kırmızı boyalı, uzun tırnakları

Başını uzatır kamış kafesinden
Kırlangıçlar geçer sürüne sürüne
Şarkı söyler, her akşam, kendiliğinden
Söğüt dalına, şeftali çiçeğine

Çev. Orhan Veli Kanık

Sicilya Kızları

Yahya Kemal

- Sicilya kızları üryan omuzlarında sebu;
Alınlarında da çepçevre gülden efserler,
Yayar bu mahfile asabı gevşeten bir bû
Ve gözleriyle derinden bakar gülümserler
Sicilya kızları üryan omuzlarında sebu.

Hadikalarda nevagir iken şadırvanlar,
Somaki kurnalarından gümüş sular dökülür.
Ve hep civara serilmiş divanlar
İçinde buseden ölmüş vücutlar bükülür,
Hadikalarda nevagir iken şadırvanlar.

Gerer beyaz kuğular nazenin boyunlarını,
Fusun-ı nevm ile görmez bu ateşin ravza
İçinde dalgalanan reng ü bû oyunlarını.
Dalar huzuz-ı kuğular nazenin boyunlarını.

ÇİN KÂSESİ

Yahya Kemal

Gel ey mahbûbe Çin'den!
O şîrin köşk içinden

Ki pek durgun sular da,
Uyurken bambularda,

Taşır çok yüklü dallar
Alevden potakallar.

Görün ey sevdiğim sen
Ki bir Çin kâsesinden

Gülümser bir resimdin,
Muhayyel sevgilimdin.

Bahârın neş'esinden
Uçan kuşlarla eğlen

Ve kırlangıçlarıyla,
Semâ dalgıçlarıyla,

Ya mektup yolla Çin'den,
Ya gel hulyâm içinden.

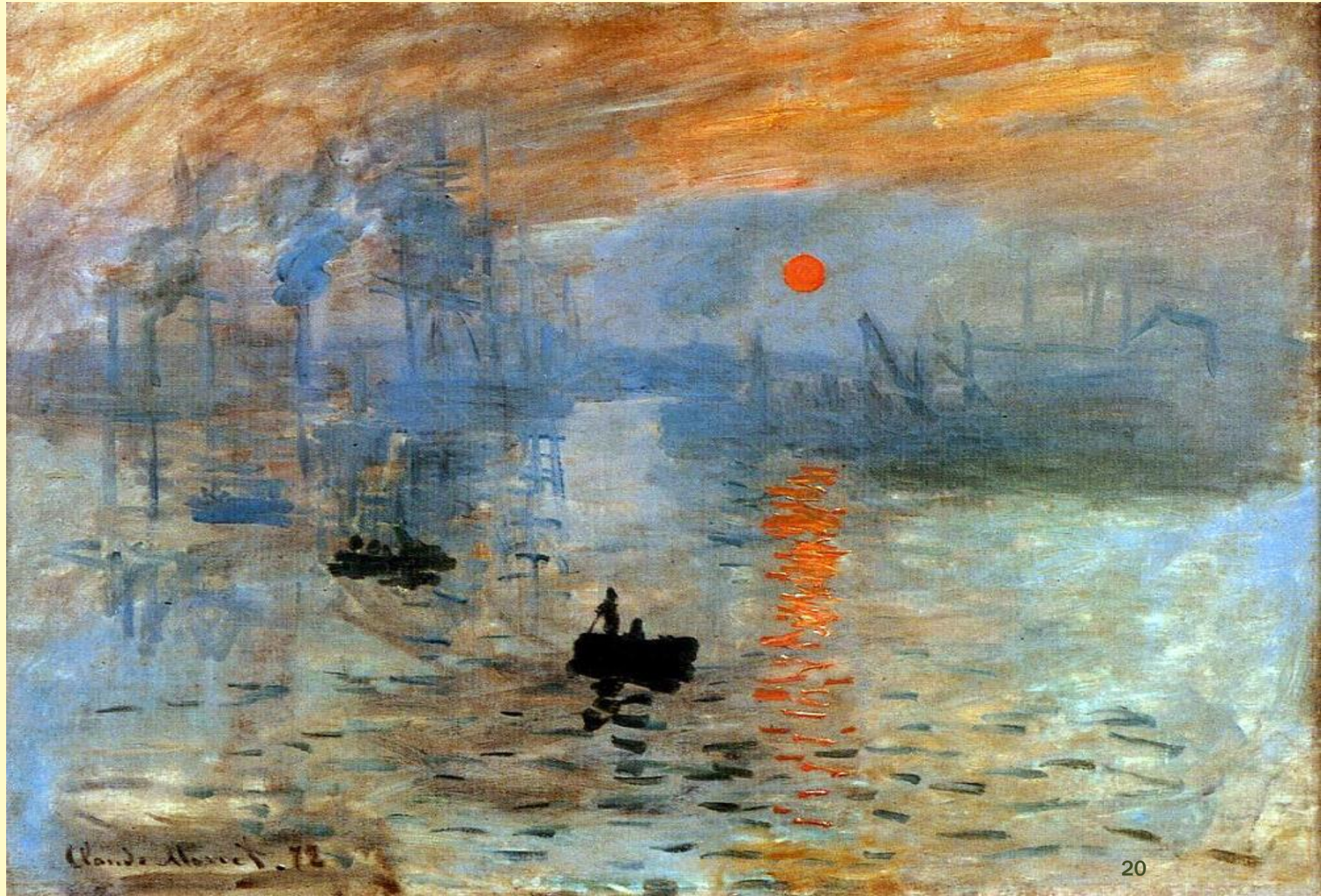
Empresyonizm

- Fransızca “iz, etki, duygu, izlenim” anlamlarına gelen empresyon(impression)’dan türetilen empresyonizmin Türkçe karşılığı “izlenimcilik”tir.
- Ressam Claude Monet'nin *Impression (İzlenim-Gün Doğumu, 1872)* resminden yola çıkılarak akımın adı konmuştur.
- Resim sanatında ortaya çıkmış olan empresyonizmin etkisi edebiyata da yansır.
- “Empresyonizm/empresyonist” sözü, gazeteci Louis Leroy tarafından, 1874'de açılan bir sergi hakkında yazdığı yazıda kullanılmıştır.
- İradeyi dikkate almayan natüralizme; dış gerçekliğe bağlı kalan realizme;
- biçim mükemmeliyetini ön planda tutan Parnas gibi akımlara duyulan tepki empresyonizmin ortaya çıkış sebepleri olarak gösterilir.

Ortaya çıkış nedenleri

- Sanatçı hamilerinin yokluğu, sanat tüccarları
- Özel atölyeler, bireysel özgürlük
- Fotoğraf makinesinin icadı

Claude Monet
Impression

- 1839'da fotoğrafın icadıyla görünümeler bütün detaylarıyla gösterilmeye başlayınca, resim sanatı kendine yeni bir yol arar.
- 1860'larda başlayan yeni bir resim anlayışı 1874'ten 1880'lere kadar süren bir akıma dönüşerek empresyonizm adını alır.
- Resim çevrelerinde büyük bir etki uyandıran ve resim tarihinin en önemli akımlarından biri olan empresyonizm, müzik, edebiyat ve tiyatro alanlarında da görülür.
- Dış dünyaya ait gözlemlerin sonucunda duyumsal algıların kişinin kendi iç dünyasında bıraktığı etkileri, izlenimleri yansıtmaya dayalı olan empresyonizm Avrupa dışında da yayılır.

- Empresyonizm, varlığın bedensel ve ruhsal gerçekliğini duyu izlenimlerine indirgeyen Mach'cılığa (Ernst Mach, 1838-1916) dayandırılır. Mach, sadece duyuları kabul eden fenomenalizm akımını savundu. Ona göre, sadece hissettiklerimiz gerçektir.
- Empresyonizmde doğadaki görünümünün ve nesnelerin ışık altındaki değişimlerini sürekli bir gözleme dayanarak incelemek ve bu değişimler sırasında yakalanan geçici gerçekliği yansıtmak yöntemi esas olmuştur.
- Işık ve gölgenin en temel unsur olduğu empresyonist resimde, elde edilen görüntülerin kalıcı ve değişmez özellikler taşımayan izlenimlere dayanması daha sonra kübistler tarafından eleştirilmiştir.

- Öznellik bu resim anlayışının temel niteliğidir. Nesnel gerçeklik ya da öze değgin olan değil, nesnelerden gelen izlenimler yansıtılır.
- Empresyonist resimde keskin çizgiler yoktur. Nesneleri birbirinden ayıran konturlar belirsizleşerek silinir.
- Dış gerçekliğin yerini iç gerçeklik almaya başlarken, sürekli ve kalıcı olmak yerine dinamizm esas olur.
- İzlenimciler, doğadaki değişimi izleyebilmek için sürekli gözlemi bir yöntem olarak benimser ve ressamlar tuvallerini doğaya taşıyarak aralıksız değişmekte olan doğadan aldıkları izlenimleri anında tuvale aktarırlar.
- Fotoğrafın sabitlediği değişmez olduğu sanılan görüntüler ressamı artık ilgilendirmemektedir.

- Doğaya bu bakış açısı, resmin yerleşik kurallarına karşı çıkmayı, yöntemleri yenilemeyi gerektiriyordu.
- Empresyonizmde görme duyusu tamamen öne çıkararak, zihinsel çalışma devre dışı bırakılmıştır.
- Geçmişten gelen birikimler artık sanatçının konusu değildir. Belleğe dayanmak yerine anlık, taze duyuşlar ve enstantane tercih edilir.
- Empresyonizm doğanın bütünüyle öznel açıdan, sürekli ve sistemli incelenmesi, gözlemlenmesine dayanır.

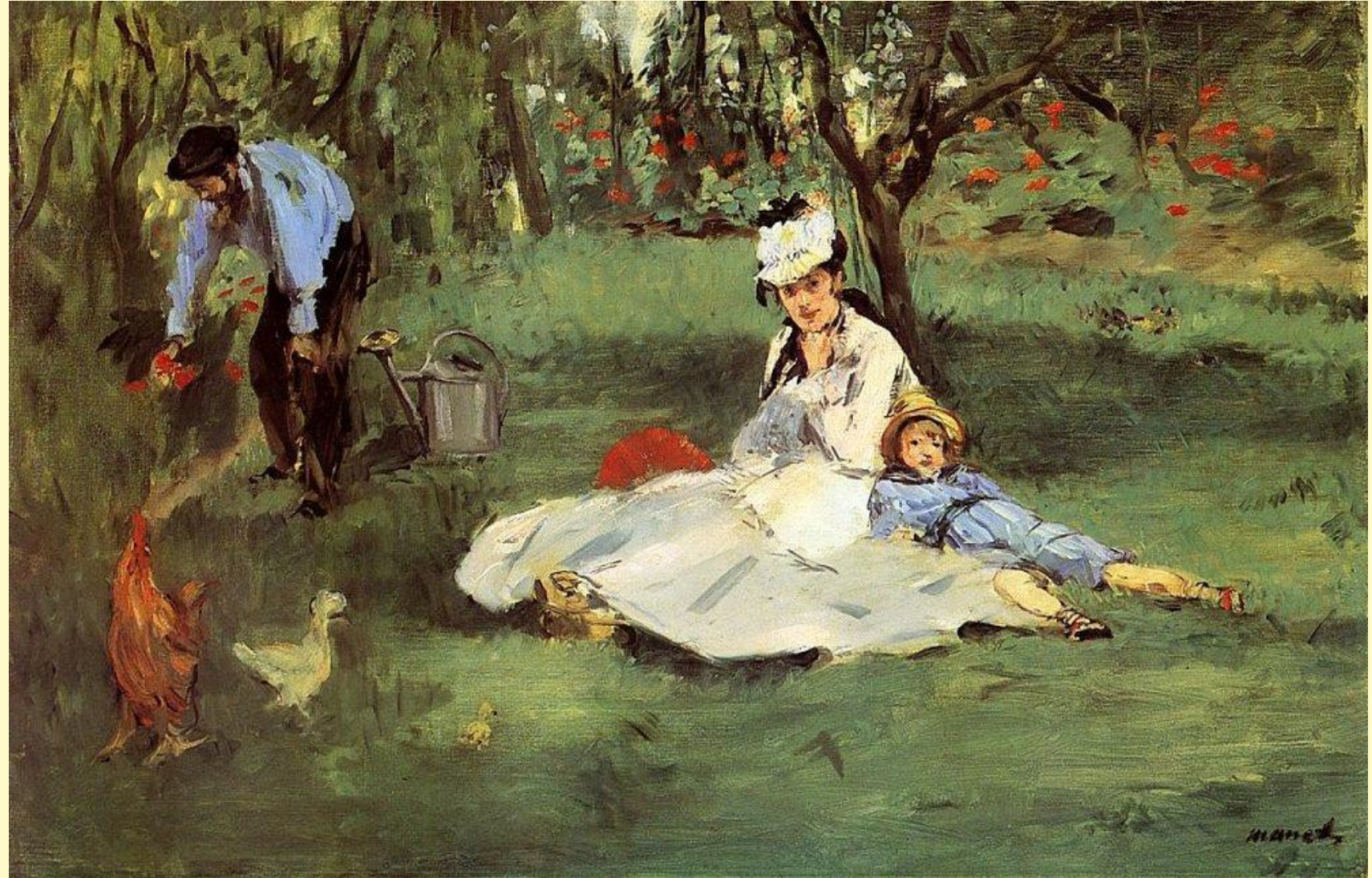
Başlıca empresyonist ressamlar

- Claude Monet
- Édouard Manet
- Pierre Auguste Renoir
- Edgar Degas
- Alfred Sisley
- Frédéric Bazille
- Camille Pissarro
- Paul Cézanne
- Armand Guillaumin
- Berthe Morisot

Pierre Auguste Renoir

Édouard Manet

Camille Pissarro

Edgar Degas

Claude Monet

Alfred Sis

Paul Cézanne

- XIX. ve XX. yüzyılda resim ve edebiyat arasında sıkı bir ilişki gelişmiştir. Romantizmle başlayan sanatlar arası alışverişler sonucu bir sanat dalında ortaya çıkan akım diğerlerini de hemen etkilemektedir.
- Empresyonizmin de müzikte, örneğin Débussy'de ve edebiyatta etkisi olmuştur.
- XIX. yüzyılda resimdeki bu tavır değişikliği özellikleri natüralistleri etkilemiştir. Zamanın akışını göstermede ışığın izlenmesi betimlemelerde kullanılan bir öge olmuştur. Natüralistler romanlarında, bu yaklaşımdan yararlanarak gerçekliğin gözleminde ışığın etkisini betimlemelerde kullanmışlardır.
- Fransız romancı Marcel Proust(1871-1922) *Geçmiş Zamanın İzinde* adlı on beş ciltlik romanında izlenimciliği nesnel gerçeklikten öznel gerçekliğe gitmenin bir yolu olarak görmüştür.

- Empresyonist akım, asıl şiir türünde kendini hissettirmiştir.
- Dış dünyanın şairin ruhunda bıraktığı izlenimler ve şairin dış dünyayı algılayışında empresyonist etkileri şiirde yankısını bulmuştur.
- Dış dünyadan edinilen duyusal izlenimlerin sürekli peşine düşerek kendi öznellikleri içinde şiirlerine yansıtan Fransız şair Baudelaire'de, Rimbaud'da, Verlaine'de ve Alman şairi Rilke'de empresyonizmin önemli etkisi olmuştur. Türk şiirinde de Ahmet Haşim genellikle empresyonist bir şair olarak nitelendirilmiştir.

Empresyonist Sanatçılar ve Eserleri

- Paul Verlaine (1844-1896) : *Sözsüz Romanslar*.
- Arthur Rimbaud (1854-1891) : *Cehennemde Bir Mevsim, İlhamlar*.
- Rainer Maria Rilke (1875-1926) : *Malte Laurids Brigge'nin Notları, Yaşam ve Şiirler, Duino Ağıtları*.
- Marcel Proust (1871-1922) : *Geçmiş Zamanın İzinde*.